

Powstanie Chmielnickiego

Oś czasu

Notatka z lekcji

1. Terminy: *Zaporoże; Kozacy rejestrowi.*
2. Sytuacja Kozaków zaporoskich.
3. Powstanie Kozaków na Ukrainie.
4. Ugoda w Perejasławiu.
5. Rozejm w Andruszowie jako moment zakończenia powstania i wojny polsko-rosyjskiej (1667 r.).

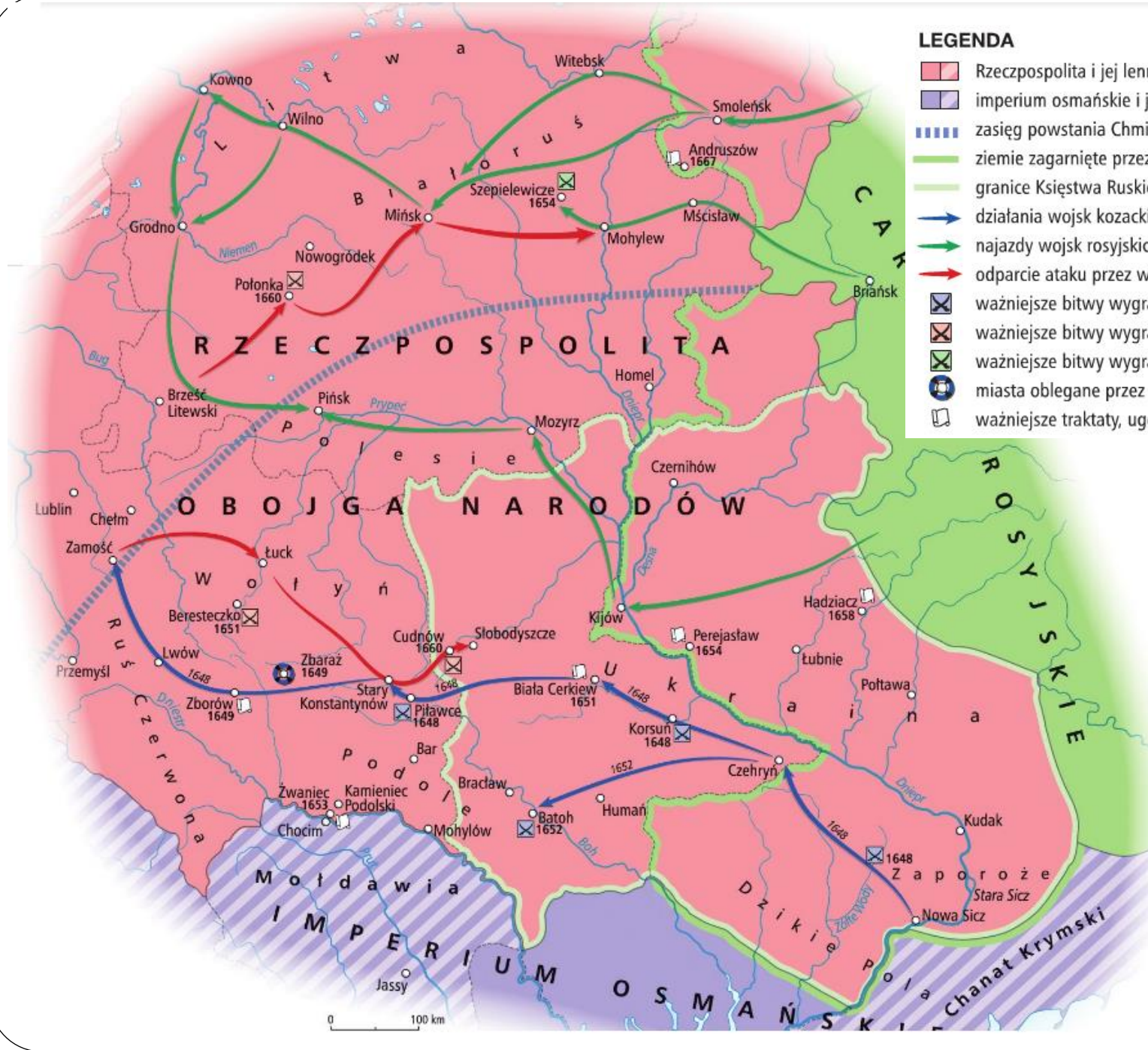
Obóz Kozaków zaporoskich na obrazie Józefa Brandta. Kozacy budowali umocnione obozy na wyspach na Dnieprze. Tam mieszkali od wiosny do jesieni; na zimę zwykle wracali do domów. Utrzymywali się z łupów zdobywanych podczas wypraw wojennych. Najchętniej walczyli pieszo, pod osłoną wozów połączonych w tabor, zza którego ostrzeliwali przeciwnika.

Bohdan Zenobi Chmielnicki

- granice Rzeczypospolitej
- lenna Korony
- lenna Rzeczypospolitej
- lenna tureckie
- obszary objęte powstaniem Chmielnickiego
- trasa wyprawy Chmielnickiego w 1648 r.
- X ważniejsze bitwy
- miejsce podpisania ugody

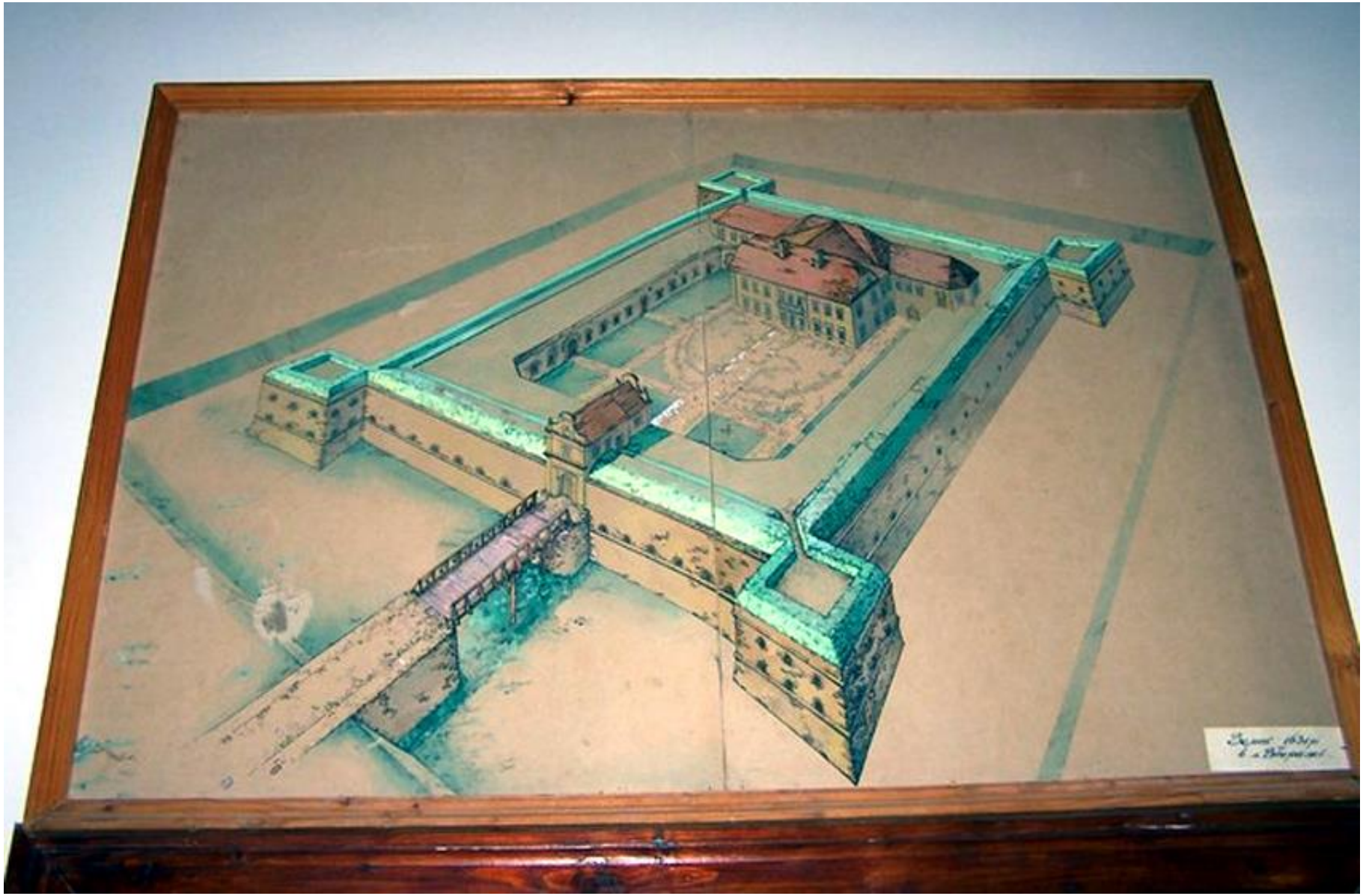
LEGENDA

- Rzeczpospolita i jej lenna w 1648 r.
- imperium osmańskie i jego lenna
- zasięg powstania Chmielnickiego
- ziemie zagarnięte przez Rosję w 1667 r.
- granice Księstwa Ruskiego według ugody w Hadziaczu
- działania wojsk kozackich
- najazdy wojsk rosyjskich w 1654 i 1655 r.
- odparcie ataku przez wojska polskie w 1660 r.
- ważne bitwy wygrane przez stronę kozacką
- ważne bitwy wygrane przez stronę polską
- ważne bitwy wygrane przez stronę rosyjską
- miasta oblegane przez wojska kozackie
- ważne traktaty, ugody i układy

0 100 km

Jan II Kazimierz w polskim stroju,
portret autorstwa
Daniela Schultza, 1649 r.

Handwritten text on a small label in the bottom right corner of the drawing, likely identifying the artist or the subject of the plan.

ZAPAMIĘTAJ

Król Władysław IV Waza (1632-1648)

1. Pokonał armię moskiewską oblegającą Smoleńsk (1634).
2. Zawarł korzystny rozejm ze Szwecją (1635).
3. Planował wojnę z Turcją, czemu sprzeciwił się sejm.

Ukraina w Rzeczypospolitej (przyłączona do Korony w 1569 r.)

1. Po 1569 r. nastąpił rozwój gospodarczy Ukrainy, z którego korzystali głównie polscy lub spolonizowani magnaci.
2. Konflikty na Ukrainie:
 - narodowościowy, religijny i ekonomiczny między polskimi, katolickimi panami a ukraińskimi, prawosławnymi poddanymi (chłopami) i częścią szlachty,
 - polityczny - ukraińska szlachta chciała mieć takie prawa jak szlachta litewska.
3. Wielu ukraińskich chłopów uciekało do Kozaków na Zaporozże.

Powstanie Chmielnickiego (1648-1654)

Bezpośredni powód wybuchu: sprzeciw sejmu wobec królewskich planów wojny z Imperium Osmańskim, na którą liczyli Kozacy.

Przebieg:

1. Klęski wojsk koronnych nad Żółtymi Wodami, pod Korsuniem i Piławcami (1648).
2. Wybór Jana Kazimierza na króla (1648) i niepowodzenie rozmów pokojowych.
3. Oblężenie Zbaraża; Jeremi Wiśniowiecki dowódcą obrony (1649).
4. Ugoda zborowska między Kozakami a Rzeczpospolitą (1649).
5. Niewykorzystane zwycięstwo Polaków pod Beresteczkiem (1651).
6. Ugoda w Perejasławiu (1654) - Ukraina poddana carowi w zamian za pełne swobody Kozaków i 60-tysięczny rejestr.

ZADANIA

- terminy: *Zaporoże*; *Kozacy rejestrowi*;
- podaj datę wybuchu powstania kozackiego (1648 r.), ugody w Perejasławiu (1654 r.);
- przywódca powstania Kozaków na Ukrainie - Bohdan Chmielnicki;
- wskaż na mapie Ukrainę, Zaporoże, Dzikie Pola, Żółte Wody, Korsuń, Beresteczko;
- wyjaśnij, kim byli Kozacy;
- wymień elementy uzbrojenia Kozaków;
- rozejm w Andruszowie jako moment zakończenia powstania i wojny polsko-rosyjskiej (1667 r.).